

*Тютюнник Юрій Михайлович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії
та економічних досліджень*

УДК 519.237.7

ОСОБЛИВОСТІ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Активний розвиток малого підприємництва впродовж останніх років, а у зв'язку з цим і необхідність забезпечення стійкого фінансово-економічного стану підприємств малого бізнесу, вимагає створення чітких, зрозумілих методик аналітичних оцінок, практична реалізація яких забезпечить оперативність у прийнятті управлінських рішень. Актуальність вирішення цих питань посилюється в умовах переходу багатьох суб'єктів малого підприємництва на складання Спрощеного фінансового звіту.

Наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2011 р. №25, який вступив у дію 01.04.2011 р., внесено зміни до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», відповідно до яких встановлено зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма №1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма №2-мс) та порядок заповнення його статей [2]. Відтепер Спрощений фінансовий звіт складають суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи, що відповідають критеріям, визначеним пунктом 154.6 статті 154 розділу III Податкового кодексу України, та мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат [1].

Важливим напрямом оцінювання фінансового стану суб'єктів малого підприємництва є аналіз їх фінансових результатів за інформацією Звіту про фінансові результати (форми №2-м, 2-мс). Головні завдання аналізу фінансових результатів – визначення повноти та якості отримання прибутку; з'ясування спрямованості, рівня та частки впливу окремих факторів на зміну фінансових

результатів; виявлення та оцінювання можливих резервів їх зростання.

Динаміка фінансових результатів діяльності малих підприємств Полтавської області (табл. 1) свідчить, що кризові явища, які спостерігалися в економіці упродовж 2009-2010 рр., не оминули й сферу малого підприємництва.

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності малих підприємств Полтавської області, 2009-2010 рр.¹

Показники	2009 р.	2010 р.	Зміни (+,-)
Операційні витрати на одиницю реалізованої продукції, коп./грн. – усього	102,5	98,9	-3,6
у т. ч. в сільському господарстві	97,7	89,7	-8,0
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	-97,0	-144,8	-47,8
у т. ч. в сільському господарстві	54,8	114,9	+60,1
Підприємства, які одержали прибуток:			
% до загальної кількості підприємств	64,8	58,6	-6,2
у т. ч. в сільському господарстві	73,3	62,8	-10,5
фінансовий результат (прибуток), млн. грн.	555,8	629,0	+73,2
у т. ч. в сільському господарстві	131,4	182,3	+50,9
Підприємства, які одержали збиток:			
% до загальної кількості підприємств	35,2	41,4	+6,2
у т. ч. в сільському господарстві	26,7	37,2	+10,5
фінансовий результат (збиток), млн. грн.	652,8	773,8	+121,0
у т. ч. в сільському господарстві	76,6	67,4	-9,2

1. Розраховано за даними: [3, с. 228-230].

Так, у 2010 р., порівняно з 2009 р., сукупний збиток від звичайної діяльності до оподаткування збільшився на 47,8 млн. грн., а частка збиткових підприємств зросла з 35,2 до 41,4%. У сільському господарстві сукупний прибуток збільшився на 60,1 млн. грн., але й частка збиткових суб'єктів малого підприємництва також зросла з 26,7 до 37,2%.

Факторний аналіз фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва пропонується проводити за допомогою адитивних моделей:

- модель факторного аналізу валового прибутку (збитку) (P_B):

$$P_B = ЧД - С = (Д - НП) - С ; \quad (1)$$

- модель факторного аналізу фінансового результату від операційної діяльності ($\Phi P_{ОД}$):

$$\Phi P_{ОД} = ОД - ОВ = (ЧД + ІОД) - (С + ІОВ) = (Д - НП + ІОД) - (С + ІОВ) ; \quad (2)$$

- модель факторного аналізу фінансового результату до оподаткування:

$$\Phi P = D - B = (ЧД + ІОД + ІД) - (С + ІОВ + ІВ) = (Д - НП + ІОД) - (С + ІОВ + ІВ); \quad (3)$$

- модель факторного аналізу чистого прибутку (збитку):

$$ЧП = Д - В - П = (ЧД + ІОД + ІД) - (С + ІОВ + ІВ) - П = (Д - НП + ІОД) - (С + ІОВ + ІВ) - П, \quad (4)$$

де *ЧД* – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (ряд. 030);

С – собівартість реалізованої продукції (ряд. 080);

Д – дохід (виручка) від реалізації продукції (ряд. 010);

НД – непрямі податки та інші вирахування з доходу (ряд. 020);

ОД і *ОВ* – операційні доходи та операційні витрати;

ІОД і *ІОВ* – інші операційні доходи (ряд. 040) та інші операційні витрати (ряд. 090);

ФР – фінансовий результат до оподаткування;

Д і *В* – разом доходи (ряд. 070) та разом витрати (ряд. 120);

ІД і *ІВ* – інші доходи (ряд. 050) та інші витрати (ряд. 100);

ЧП – чистий прибуток (збиток) (ряд. 150);

П – податок на прибуток (ряд. 140).

Абсолютна зміна факторних показників є результатом їх впливу на зміну результативного показника з урахуванням впливу відповідного фактора (фактори зі знаком «+» мають прямий вплив, зі знаком «-» – обернений).

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України / Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI, зі змінами [режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>].

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» / Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. №39 у редакції наказу Міністерства фінансів України від 24.01.2011 р. №25 [режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>].

3. Статистичний щорічник Полтавської області за 2010 рік : [статистичний збірник] / Головне управління статистики у Полтавській області. – Полтава, 2011. – 412 с.